

Õiguskantsler

Teie 01.04.2020 nr

Meie 28.04.2020 nr 16-4/200689/2002464

Elamisloa taotlemine

Austatud avaldaja

Kirjutasite õiguskantslerile, et abiellusite välisriigi kodanikuga teises EL liikmesriigis, kuid Eestis Teie abielu ei tunnustata. Eriolukorra alguses sõitsite koos Eestisse ja soovisite siin elada, kuid Teie partneril on Eestis elamise luba vaid kolmeks kuuks.

Vaatamata sellele, et Eestis Teie abielu ei tunnustata, on Teil õigus oma partneriga Eestis koos elada.

[]

1. []

2. []

3. []

4. []

5. []

Elamisloa taotlemine

6. Pärast kooselulepingu sõlmimist on Teie partneril õigus taotleda Eestis elamiseks elamisluba. Riigikohus on tunnistanud välismaalaste seaduse põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks selles osas, mis välistab tähtajalise elamisloa andmise välismaalasele Eesti Vabariigi kodanikust samast soost registreeritud elukaaslase juurde Eestisse elama asumiseks.¹ Kohus sedastas, et kuni kohase õigusliku aluse kehtestamiseni saab täitevvõim tähtajalise elamisloa taotluste läbivaatamisel lähtuda sellest, mida sätestab välismaalaste seadus abikaasa juurde elama asumiseks tähtajalise elamisloa andmise kohta.²

7. Probleemiks võib kujuneda see, et Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) peadirektor on andnud 16.03.2020 [üldkorralduse](#), et kuni eriolukorra lõpuni peatatakse kõigi välismaalastega seotud taotluste lahendamine (v.a Eestis viibivate välismaalaste lühiajalise töötamise registreerimine, vt korralduse p 1 ja 1¹). Üldkorralduse punkti 3 kohaselt hakkavad peatatud taotluste menetlustähtajad algusest peale kulgema hiljemalt kümnendal päeval alates eriolukorra lõppemisest. Ka PPA [kodulehel](#) on selgitatud, et ajutiselt ei menetleta viibimisaja pikendamise, elamislubade, elamisõiguse ja lühiajalise töötamise registreerimise taotlusi. Uusi taotlusi võetakse küll vastu, kuid otsuseid nende kohta ei tehta.

¹ RKÜKo 21.06.2019, nr [5-18-5](#).

² Samas, p 71.

8. Kõnealune PPA peadirektori üldkorraldus on õigusvastane. Välismaalaste Eestis viibimise õigust puudutavate taotluste lahendamine on üks PPA põhifunktsioonidest. [Põhiseaduse](#) § 14 tagab põhiõiguse korraldusele ja menetlusele. Seadusega on ette nähtud haldusmenetlus, mille järgimine peab tagama inimestele võimaluse realiseerida nii põhiseadusest kui ka seadustest tulenevaid õigusi.

9. [Haldusmenetluse seaduse](#) § 41 sätestab, et kui haldusakti või toimingut ei ole võimalik anda või sooritada ettenähtud tähtaja jooksul, peab haldusorgan viivitusega tegema teatavaks haldusakti andmise või toimingu sooritamise tõenäolise aja ning näitama põhjuse, miks ettenähtud tähtajast kinni ei peeta. [Välismaalaste seaduse](#) § 34 lg 1 alusel võib haldusorgan menetlustähtaega pikendada, kui menetluses tähtsust omavate asjaolude väljaselgitamine või tõendite kogumine ei ole võimalik sätestatud menetlustähtaja jooksul. See tähendab, et kui on mõjuv põhjus, võivad menetlustähtajad pikeneda. Samuti võib PPA osa taotlusi menetleda eelisjärjekorras. Küll aga ei ole PPA-l õigust lõpetada eriolukorra tõttu osa seadusest tulenevate ülesannete täitmist.

10. PPA ametnik teatas 07.04.2020 e-kirjas Õiguskantsleri Kantseleile, et PPA ametnikud lahendavad jätkuvalt siiski ka rändega seotud taotlusi. Eelisjärjekorras vaadatakse läbi need taotlused, mille kohaselt välismaalane viibib Eestis, kuid tal puudub alus siin edasi viibida või töötada. Korraldus anti välja selleks, et taotlejad oskaksid arvestada tavapärasest pikema menetlustähtajaga. Üldkorralduse eesmärk on suunata taotlejaid hindama, kas taotluse esitamine on praegu tingimata vajalik ja kui see ei ole, siis toiminguga ootama.

11. Märgin, et üldkorralduse kohaselt on menetlused siiski peatatud, mitte pole menetlustähtaegu pikendatud. Samuti ei pruugi üldkorraldusel olla PPA ametniku nimetatud eesmärki, et inimesed loobuksid taotluse esitamisest, sest PPA kodulehel avaldatud selgituste kohaselt võetakse taotlusi jätkuvalt vastu. Kodulehel avaldatud teave taotluste läbivaatamise peatamise kohta võib saata inimestele sõnumi, et taotlus tuleks esitada esimesel võimalusel, sest menetluste peatamise tõttu taotlused kuhjuvad ning hiljem esitatud taotlused saaksid vastuse hiljem. Ühtlasi eksitab see korraldus inimesi. Kahjuks ei ole PPA seni peadirektori üldkorraldust seaduse ega põhiseadusega kooskõlla viinud.

12. Seega, kui soovite oma partneriga elada Eestis, tuleks Teil esitada pärast kooselulepingu sõlmimist PPA-le elamisloataotlus. Kui amet viivitab taotluse lahendamisega, on kõige tõhusam esitada kaebus kohtule. Vajaduse korral on võimalik esitada kohtule ka esialgse õiguskaitse taotlus. Kohus saab kohustada PPA-d vaatama Teie taotluse läbi eelisjärjekorras või anda Eestis viibimiseks ajutise viibimisaluse (vt [halduskohtumenetluse seadustiku](#) § 249 jj).

Loodan, et selgitustest on abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia (ilma isikuandmeteta; kirja p 6 jj): Politsei- ja Piirivalveamet

Kristiina Albi 693 8412
Kristiina.Albi@oiguskantsler.ee